

Copyright 2011 Fundacja Dzieci Niczyje

Fundacja Dzieci Niczyje
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
Tel. 22 616 16 69

e-mail: fdn@fdn.pl, dws@fdn.pl

www.fdn.pl, www.dzieckowsieci.fdn.pl

Opracowanie: Agnieszka Nawarenko, Magdalena Wróblewska, Ewa Dziemidowicz,
Katarzyna Topolewska, Łukasz Wojtasik, Andrzej Piękoś

Grafika i skład: Ewa Brejnakowska-Jończyk

Microsoft

s@ferinternet.pl

Patronat

Microsoft

W sieci

PROGRAM EDUKACYJNY DLA SZKÓŁ
GIMNAZJALNYCH I PONADGIMNAZJALNYCH
POŚWIĘCONY BEZPIECZEŃSTWU
W INTERNECIE

WYDANIE DRUGIE

1. Wstęp

Internet odgrywa coraz ważniejszą rolę w życiu dzieci i młodzieży. W dorosłe życie wchodzi już pokolenie, które nie dzieli świata na realny i wirtualny, tylko na co dzień, w naturalny sposób, posługuje się mediami elektronicznymi utrzymując za ich pośrednictwem relacje rówieśnicze, wyrażając siebie, bawiąc się, ucząc, rozwijając swoje pasje i zainteresowania.

Młodzi ludzie zazwyczaj przewyższają kompetencjami medialnymi swoich rodziców, tym niemniej brakuje im często krytycznego spojrzenia na niebezpieczeństwa związane z siecią.

Program „W Sieci” jest kolejną propozycją edukacyjną opracowaną przez Fundację Dzieci Niczyje i Microsoft. Ma na celu pokazanie uczniom szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, że obok całej gamy pozytywnych zastosowań Internetu wiążą się z nim również zagrożenia. Młodzi internauci zdają sobie z nich zazwyczaj sprawę, jednak częstokroć je bagatelizują. Tymczasem zarówno badania, jak i doświadczenia instytucji niosących pomoc w tego typu sytuacjach pokazują, że przemoc rówieśnicza w sieci i rozmaite formy wykorzystywania seksualnego nieletnich są codziennością i dotyczą nawet do kilkudziesięciu procent młodzieży.

Edukacja internetowych „ekspertów” jest dużym wyzwaniem, stąd autorzy programu postawili na atrakcyjną formę przekazu. Film będący podstawą zajęć edukacyjnych stylizowany jest na program typu talk-show. W roli prowadzącej program wystąpiła piosenkarka Ewa Farna. W programie pojawiają się również inne osoby popularne wśród młodzieży.

Mamy nadzieję, że tak opracowany materiał będzie stanowił dobry punkt wyjścia do rozmowy na temat możliwości, jakie dają media elektroniczne, ale i zagrożeń, przed jakimi stają młodzi internauci.

Charakterystyka zajęć

Na potrzeby realizacji zajęć „W Sieci” przygotowany został 25-minutowy film edukacyjny w konwencji programu talk-show, przedstawiający dwie historie związane z przemocą w sieci. W pierwszej z nich o uwiedzeniu przez dojrzałego mężczyznę w Internecie opowiada młoda dziewczyna – Karolina. W drugiej, o tym jak stał się ofiarą publikacji kompromitujących materiałów opowiada nastolatek – Rafał. Program prezentuje również pozytywne zastosowania mediów elektronicznych. Z użyciem filmu i załączonego do niego scenariusza można poprowadzić zajęcia edukacyjne trwające jedną lub dwie godziny dydaktyczne. W 90-minutowej wersji zajęć wykorzystywane są wypowiedzi osób popularnych wśród młodzieży, które w krótkich spotach opowiadają o tym, jak używają mediów elektronicznych w pracy i do realizacji swoich pasji.

Odbiorcy Zajęcia adresowane są do uczniów klas II i III szkół gimnazjalnych oraz klas I i II szkół ponadgimnazjalnych.

Cele Podstawowym celem zajęć jest uwrażliwienie odbiorców na zjawiska cyberprzemocy i uwodzenia w sieci oraz promocja pozytywnych zastosowań Internetu.

Czas zajęć 45 min lub 2 x 45 min

Przy kolejnych elementach proponowanego scenariusza podajemy czas potrzebny na ich realizację.

Prowadzenie zajęć Zajęcia mogą być realizowane w ramach np. godziny wychowawczej, lekcji informatyki lub jako zajęcia pozalekcyjne. Nauczyciel może zaprosić do współprowadzenia zajęć nauczyciela informatyki lub pedagoga szkolnego. Zajęcia mogą być również prowadzone przez wolontariuszy spoza szkoły.

Wymagana wiedza Przygotowując się do prowadzenia zajęć według scenariusza, nauczyciel powinien zapoznać się ze stroną www.wsieci.tv. Przydatna będzie też podstawowa znajomość Internetu oraz wiedza na temat wykorzystywania przez młodzież mediów elektronicznych. Warto również odwiedzić serwisy poświęcone bezpieczeństwu młodych internautów, m.in. www.dzieckowsieci.fdn.pl oraz www.helpline.org.pl.

Wymagany sprzęt Do przeprowadzenia zajęć będzie potrzebny sprzęt umożliwiający odtworzenie materiałów zapisanych na płycie DVD lub pobranych ze strony www.dzieckowsieci.fdn.pl. Może to być:

- odtwarzacz DVD (lub komputer) podłączony do telewizora
- odtwarzacz DVD (lub komputer) z nagłośnieniem, podłączony do projektora multimedialnego.

Ewaluacja, zgłoszenie zajęć i zaświadczenie dla prowadzącego

Przed zakończeniem zajęć nauczyciele rozdają uczniom anonimową ankietę ewaluacyjną i proszą o jej wypełnienie (wzór ankiety na str. 16, można ją pobrać również z serwisu www.dzieckowsieci.fdn.pl). Przeprowadzenie ankiety nie jest obligatoryjne, ale pozwala zarówno nauczycielom, jak i autorom programu na zdobycie informacji dotyczących atrakcyjności i skuteczności zajęć oraz ewentualną modyfikację scenariusza.

Po przeprowadzeniu zajęć (pojedynczych lub całego ich cyklu), prowadzący wypełnia sprawozdanie na stronie www.dzieckowsieci.fdn.pl (formularz jest dostępny w dziale „Sprawozdanie z zajęć”). Na podstawie wypełnionego sprawozdania, prowadzący otrzymuje drogą elektroniczną (e-mailem) zaświadczenie o przeprowadzeniu zajęć.

Scenariusz zajęć – 90 min

Liczba uczestników:

1 klasa szkolna

Materiały potrzebne do realizacji zajęć:

materiał „W Sieci” zarejestrowany na płycie DVD lub pobrany z serwisu www.dzieckowsieci.fdn.pl

POWITANIE UCZNIÓW (5 MIN)

Nauczyciel wita uczniów i informuje ich, że zajęcia dotyczyć będą Internetu. Stwierdza, że zapewne wszyscy uczniowie korzystają z Internetu i wykorzystują go na wiele pozytywnych sposobów, jednak zdarzają się sytuacje niebezpieczne, które należy mieć na uwadze, korzystając z sieci.

Zapowiada, że zajęcia będą dotyczyły zarówno pozytywnych zastosowań sieci, jak i zagrożeń, które się w niej pojawiają.

W ich trakcie uczniowie obejrzą program telewizyjny „W Sieci” prowadzony przez Ewę Farną. W programie spotka się ona m.in. z ich rówieśnikami, którzy doświadczyli w Internecie nieprzyjemnych i zagrażających bezpieczeństwu sytuacji.

WYWIADY (5 MIN)

Nauczyciel odtwarza z płyty DVD lub z prezentacji pobranej z sieci kilka wypowiedzi znanych osób (zakładka „Wywiady”). Zapowiada, że dzięki temu klasa dowie się, jak z Internetu korzystają inne, znane osoby. O wyborze spotu decyduje nauczyciel lub (np. poprzez głosowanie) cała klasa.

BURZA MÓZGÓW (10 MIN)

Uczniowie proszeni są o zastanowienie się, z jakich serwisów online najczęściej korzystają. Nauczyciel wypisuje na flipcharcie lub tablicy kategorie stron www:

- serwisy informacyjne,
- serwisy społecznościowe,
- fora,
- gry online,
- inne.

Nauczyciel zapisuje propozycje stron uczniów pod kategoriami stron. Nauczyciel pyta, co uczniom się najbardziej na tych stronach podoba, co im przeszkadza podczas korzystania z nich, co ich denerwuje.

PROJEKCJA FILMU „W SIECI” (25 MIN)

Nauczyciel zapowiada projekcję filmu „W Sieci”, w którym to uczniowie usłyszą o pozytywnych aspektach korzystania z Internetu, a także zagrożeniach, które w nim istnieją. Prosi uczniów o uważne oglądanie filmu, ponieważ dalsza część zajęć będzie odwoływać się do prezentowanego materiału. Uczniowie proszeni są o zwrócenie szczególnej uwagi i zastanowienie się nad:

- emocjami i myślami, które mogły pojawić się u bohaterów historii (przed, w trakcie i po zagrożeniu);
- sposoby reagowania na prezentowane zagrożenia (co można zrobić/ jak się zachować w podobnych sytuacjach).

2 GODZINA

BURZA MÓZGÓW (25 MIN)

Nauczyciel zaczyna omawiać pierwszą historię. Zapisuje pomysły uczniów na tablicy lub flipcharcie w tabeli:

przed	w trakcie	po
uczucia		
myśli		
co można było zrobić inaczej?		jak należy reagować?
zachowanie		

Uczucia

Nauczyciel zadaje pytania:

– Co czuła bohaterka historii w trakcie opowiadanych przez nią zdarzeń? Jakie emocje jej towarzyszyły?

Nauczyciel zapisuje pomysły. Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

przed: poczucie samotności, poczucie znudzenia, gotowość, by się zakochać;

w trakcie: ciekawość, zafascynowanie, poczucie własnej atrakcyjności, zaufanie;

po: zawód, strach, smutek.

Myśli

– Co mogła myśleć w tym czasie?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

przed: nie mam nikogo bliskiego, fajnie by było mieć chłopaka;

w trakcie: on mi się podoba, jestem dla niego atrakcyjna, ufam mu;

po: byłam taka głupia, nie wiem, czy znowu nie przytrafi mi się coś złego.

Zachowanie

Nauczyciel prosi uczniów o przytoczenie najważniejszych wydarzeń historii.

– Co zrobiła?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

- rozmawiała z nieznajomym przez Internet,
- wysłała mu swoje zdjęcia,
- poszła na spotkanie,
- zerwała znajomość,
- powiedziała rodzicom.

– Czy to, co myślała i czuła, mogło decydować o jej zachowaniu?

To normalne, że czasami czujemy się samotni. Wydaje nam się wtedy, że nikt nas nie rozumie. Naturalne jest, że ludzie potrzebują bliskiego kontaktu z drugim człowiekiem. Dlatego nawiązują różne znajomości, także przez Internet.

– Jak myślicie, co w tej sytuacji można było zrobić, żeby sytuacja była bardziej bezpieczna?

Nauczyciel zapisuje propozycje.

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m. in.:

- nie należy podawać w sieci swoich danych i innych prywatnych informacji,
- nie należy bezkrytycznie ufać osobom poznanym w sieci,
- jeśli decydujemy się na spotkanie z osobą poznaną w sieci, nie należy iść na nie w pojedynkę, najlepiej zabrać ze sobą zaufaną osobę dorosłą lub grupę znajomych,
- pierwsze spotkanie z osobą poznaną w sieci powinno odbyć się w ciągu dnia w miejscu publicznym, a nie na odludziu,
- o spotkaniach z osobami poznanymi w sieci należy informować rodziców,
- w sytuacji zagrożenia, należy niezwłocznie zwrócić się do rodziców, znajomych, konsultantów Helpline.org.pl.

– Jak zareagować, jeśli przytrafiłaby się nam taka sytuacja jak na filmie?

Nauczyciel zapisuje propozycje:

- powiedzieć rodzicom,
- porozmawiać z bliską osobą,
- rodzice zgłaszają tę sprawę na policję (osoba, która nie ukończyła 18 lat, nie może tego zrobić sama).

Nauczyciel zaczyna omawiać drugą historię. Zapisuje pomysły uczniów na tablicy lub flipcharcie w tabeli:

	przed	w trakcie	po
uczucia			
myśli			
	co można było zrobić inaczej?		jak należy reagować?
zachowanie			

Uczucia

– Co czuł chłopak opowiadający tę historię? Jakie emocje mu towarzyszyły?

Nauczyciel zapisuje pomysły.

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

przed: poczucie znudzenia, gotowość, by się zakochać;

w trakcie: zażenowanie, wstyd, gniew, lęk;

po: poczucie zawiedzenia, wstyd, złość.

Myśli

– Co mógł myśleć w tym czasie?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

przed: chęć spróbować czegoś nowego, fajnie byłoby mieć dziewczynę;

w trakcie: kto mógł mi to zrobić? nie mogę pokazać się w szkole;

po: to byli moi najlepsi kumple, muszę zmienić szkołę.

Zachowanie

Nauczyciel prosi uczniów o przytoczenie najważniejszych wydarzeń zaprezentowanych w historii.

– Co zrobił?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

- założył profil na serwisie randkowym,
- umieścił swoje zdjęcia,
- powiedział rodzicom,
- powiedział dyrekcji,
- zmienił szkołę.

– *Czy to, co myślał i czuł, mogło decydować o jego zachowaniu?*

To normalne, że jesteśmy ciekawi nowych rzeczy, które oferuje nam Internet. Zdarza się, że podejmujemy decyzję o zrobieniu czegoś, bez zastanowienia się nad konsekwencjami naszych działań. Umieszczając zdjęcia w sieci powinniśmy mieć świadomość, że każdy może na nie trafić i je wykorzystać, niekoniecznie w sposób, jaki nam się spodoba.

– *Jak myślicie, co można było zrobić, żeby sytuacja była bardziej bezpieczna?*

Nauczyciel zapisuje propozycje.

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

- należy odpowiednio skonfigurować ustawienia prywatności w serwisach społecznościowych,
- w serwisach społecznościowych nie należy przyjmować zaproszeń ani zapraszać do grona znajomych osób, których nie znamy,
- nie należy publikować w sieci ani przysyłać znajomym materiałów, które mogą zostać wykorzystane przeciwko nam,
- w sytuacji zagrożenia należy niezwłocznie szukać pomocy u rodziców, znajomych, konsultantów Helpline.org.pl.

– *Jak zareagować, jeśli przytrafiłaby się nam taka sytuacja jak na filmie?*

Nauczyciel zapisuje propozycje.

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

- powiedzieć rodzicom,
- porozmawiać z bliską osobą,
- poprosić o wsparcie pedagoga szkolnego/dyrektora szkoły.

ĆWICZENIE – KAMPANIA SPOŁECZNA/REKLAMOWA (15 MIN)

Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Każda z grup ma za zadanie przygotowanie koncepcji kampanii społecznej, poświęconej jednemu z podanych tematów:

- 1) Ochrona prywatności w sieci.
- 2) Uzależnienie od Internetu.
- 3) Uwodzenie w sieci.

Uczniowie, w grupie, powinni podzielić się zadaniami i pracować przez 10 minut skupiając się na:

- sloganie reklamowym
- koncepcji grafiki kampanii (możliwe szkice)
- sposobie prezentacji kampanii (media, formy prezentacji, zasięg)

Po 10 minutach przedstawiciel pierwszej grupy prezentuje kampanię drugiej grupie (tak, jak by byli klientami agencji reklamowej). Ma na to 2 minuty. Potem przedstawiciel drugiej grupy prezentuje kampanię pierwszej grupie (na takich samych zasadach).

ZAKOŃCZENIE/EWALUACJA ZAJĘĆ (5 MIN)

Przed zakończeniem zajęć nauczyciel poleca uczniom odwiedzenie serwisu www.wsieci.tv, w którym poza prezentowanymi podczas lekcji filmami opublikowanych zostało więcej wypowiedzi osób publicznych oraz reportaży z planu zdjęciowego.

Uczniowie wypełniają ankiety ewaluacyjne.

Scenariusz zajęć – 45 min

Liczba uczestników:

1-2 klasy szkolne

Materiały potrzebne do realizacji zajęć:

materiał „W Sieci” zarejestrowany na płycie DVD lub pobrany z serwisu www.dzieckowsieci.fdn.pl

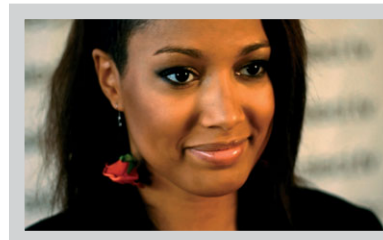
POWITANIE UCZNIÓW (2 MIN)

Nauczyciel wita uczniów i informuje ich, że zajęcia będą dotyczyły Internetu. Stwierdza, że zapewne wszyscy uczniowie korzystają z Internetu i wykorzystują go na wiele pozytywnych sposobów, jednak zdarzają się sytuacje niebezpieczne, które należy mieć na uwadze, korzystając z sieci.

Zapowiada, że za chwilę zobaczą program telewizyjny „W Sieci” prowadzony przez Ewę Farną. Spotka się ona m.in. z ich rówieśnikami, którzy doświadczyli w Internecie nieprzyjemnych i zagrażających bezpieczeństwu sytuacji. Nauczyciel prosi o uważne obejrzenie filmu i zwrócenie uwagi na:

- Jakie problemy pojawiły się w dwóch prezentowanych historiach?
- Co kierowało bohaterami historii, że zachowali się w ten sposób (co czuli, co myśleli)?
- Jak można było postąpić w tych sytuacjach, by były bardziej bezpieczne?
- Jak zareagować, jeśli przytrafiłyby się nam podobne sytuacje?

PROJEKCJA PROGRAMU „W SIECI” (25 MIN)

DYSKUSJA NA TEMAT FILMU „W SIECI” (15 MIN)

Nauczyciel moderuje dyskusję, odwołując się do wcześniej przytoczonych pytań.

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się:

Jakie problemy pojawiły się w dwóch prezentowanych historiach?

- uwodzenie w sieci (pierwsza historia),
- cyberprzemoc (druga historia).

Co kierowało bohaterami historii, że zachowali się w ten sposób (co czuli, co myśleli)?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

pierwsza historia:

dziewczyna była samotna, czuła znudzenie, była gotowa, żeby się zakochać, myślała, że nie ma bliskiej osoby i że fajnie by było mieć chłopaka.

druga historia:

chłopak był gotowy, żeby się zakochać, czuł ciekawość, ekscytację, myślał, że fajnie będzie spróbować czegoś nowego i że chciałby mieć dziewczynę.

Jak w tych sytuacjach można było postąpić, by były bardziej bezpieczne?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

pierwsza historia:

- nie należy podawać w sieci swoich danych i innych prywatnych informacji,
- nie należy bezkrytycznie ufać osobom poznanym w sieci,
- jeśli decydujemy się na spotkanie z osobą poznaną w sieci, nie należy iść na nie w pojedynkę, najlepiej zabrać ze sobą zaufaną osobę dorosłą lub grupę znajomych,
- pierwsze spotkanie z osobą poznaną w sieci powinno odbyć się w ciągu dnia w miejscu publicznym, a nie na odludziu,
- o spotkaniach z osobami poznanymi w sieci należy informować rodziców,
- w sytuacji zagrożenia należy niezwłocznie szukać pomocy u rodziców, znajomych, konsultantów Helpline.org.pl.

druga historia:

- należy odpowiednio skonfigurować ustawienia prywatności w serwisach społecznościowych,
- w serwisach społecznościowych nie należy przyjmować ani zapraszać do grona znajomych osób, których nie znamy,
- nie należy publikować w sieci ani przysyłać znajomym materiałów, które mogą zostać wykorzystane przeciwko nam,
- w sytuacji zagrożenia należy niezwłocznie szukać pomocy u rodziców, znajomych, konsultantów Helpline.org.pl.

Jak zareagować, jeśli przytrafiłyby się nam podobne sytuacje jak na filmie?

Istotne, żeby wśród propozycji pojawiły się m.in.:

pierwsza historia:

- powiedzieć rodzicom,
- porozmawiać z bliską osobą,
- rodzice zgłaszają tę sprawę na policję (osoba, która nie ukończyła 18 lat, nie może zrobić tego sama).

druga historia:

- powiedzieć rodzicom,
- porozmawiać z bliską osobą,
- poprosić o wsparcie pedagoga szkolnego/dyrektora szkoły.

ZAKOŃCZENIE, EWALUACJA (3 MIN)

Przed zakończeniem zajęć nauczyciel poleca uczniom odwiedzenie serwisu www.wsieci.tv, w którym, poza prezentowanymi podczas lekcji filmami, opublikowanych zostało więcej wypowiedzi osób publicznych oraz reportaży z planu zdjęciowego.

Uczniowie wypełniają ankiety ewaluacyjne.

ANKIETA EWALUACYJNA DLA UCZNIÓW

Prosimy o zadanie uczniom lub uczestnikom zajęć trzech pytań, a następnie o zliczenie każdej z kategorii odpowiedzi udzielonych na konkretne pytanie. Można w tym celu wykorzystać zamieszczoną poniżej ankietę ewaluacyjną (po jej powieleniu) lub poprosić uczniów o zanotowanie na pojedynczych kartkach odpowiedzi na kolejne pytania, np. 1 – tak, ...

Zliczone odpowiedzi prosimy wpisać do formularza wypełnianego w trakcie raportowania przeprowadzonych zajęć.

Ankieta ewaluacyjna zajęć „W Sieci” – wypełniają uczniowie

Zakreśl właściwą odpowiedź:	tak	trochę	nie
Czy zajęcia ci się podobały?			
Czy dowiedziałas/-eś się czegoś nowego?			
Czy wykorzystasz to, czego się nauczyłaś/-eś?			

Zajęcia „W Sieci” poświęcone są bezpieczeństwu młodych użytkowników Internetu. Przeznaczone są dla uczniów klas II i III szkół gimnazjalnych oraz klas I i II szkół ponadgimnazjalnych.

Do przeprowadzenia zajęć „W Sieci” opartych o proponowany scenariusz, potrzeba dwóch (rozwiązanie rekomendowane) lub jednej godziny dydaktycznej. Mogą one być realizowane w ramach zajęć lekcyjnych lub jako zajęcia pozalekcyjne.

Głównym elementem zajęć według proponowanego scenariusza jest projekcja zawartego na płycie materiału, który w konwencji programu talk-show pokazuje m.in. dwa przypadki niebezpiecznych sytuacji, z jakimi mogą mieć do czynienia młodzi ludzie w Internecie – cyberprzemoc oraz uwodzenie. Gospodarzem programu jest piosenkarka Ewa Farna. W pełnej (dwugodzinnej) wersji zajęć wykorzystywane są również wypowiedzi innych popularnych wśród młodzieży osób, opowiadających o wykorzystywaniu Internetu w pracy i do realizacji swoich pasji.